UKRAINIAN LABOR NEWS

PRINTED AND PUBLISHED TRI-WEEKLY BY THE WORKERS AND FARMERS PUBLISHING ASSOCIATION, LIMITED, A JOINT STOCK COMPANY, INCORPORATED UNDER THE LAWS OF MANITOBA, AT ITS HEAD OFFICE AND PLACE OF BUSINESS, AT THE CORNER OF PRITCHARD AVENUE AND McGREGOR STREET IN THE CITY OF WINNIPEG, MANITOBA.

Subscription per year $4.00

Telephone: 51 465

УКРАЇНСЬКІ РОБІТНИЧІ ВІСТИ

газета для робочого люду — виходить три рази на тиждень: у вівторок, четвер і суботу.

Видає Робітничо-Фармерське Видавниче Товариство, заінкорпороване в Манітобі. Редакція, адміністрація і друкарня міститься в Українськім Робітничім Домі, на розі вулиць Прічард і МекҐреґор, у Вінніпеґу, Ман.

Передплата на рік $4.00

Адреса:

UKRAINIAN LABOR NEWS

Cor. Pritchard Ave. and McGregor St., Winnipeg, Man., Canada

Непоміщених в ґазеті рукописів не звертається, хіба що дописуватель виразно зазначить, що бажає звороту свого рукопису на случай його непоміщення та залучить почтовий стемпель на його пересилку.

КОНЦЕНТРАЦІЯ КАПІТАЛУ.

В злуці сила! Це-ж так ясно й зрозуміло. До сильного належить світ. Світ великий і населення в нему численне. І найчисленніша частина того населення — найслабша, а невеликий гурт "вибранців" мають у своїх руках необмежену силу бо вони злучені.

В злуці сила. Правда, самої злуки недостаточно. Треба ще дечого багато й поза злукою, але злука перша. Злука — це есенція всего, що з неї випливає. "Гуртом і батька добре бити" — каже поговірка. Гуртом міліони добре визискувати — кажуть капіталісти. Й вони знають зміст того, що кажуть і у них поруч із словами йде діло.

Вони лучаться разом для того, щоб зміцнити визиск праці, щоб коштом тяжкої праці робітників і фармерів збільшити й так свої численні багацтва. Капіталісти також поділені між собою на певні гурти. Бачимо ми ріжні компанії: залізнодорожні, корабельні, вуглеві, лісові, нафтові, автомобілеві, збіжеві і т. ин. Поділені після індустрії. Але що ніодна не може існувати й розвиватися без другої, то ми спостерігаємо, що всі ці компанії стало лучаться між собою, або одна другу пожерає. Спершу якийсь час конкурують, потім бачуть, що це шкідливо для обох — лучаться разом і спільним фронтом йдуть проти працюючих, пожераючи по дорозі третю компанію.

Нині є доба найвищого розвитку фінансового капіталу. Нині над всякою індустрією панує банк. Банк не впав на землю з неба, але народився з недр індустрії й запанував над нею. Нині конкуренція двох індустрій — це конкуренція двох банків. Злука двох банків — це значить злука тих індустрій, які є під керовництвом тих банків, це злука визиску над працею.

Але нинішній банк є не лише фінансовою інституцією даної індустрії. Нинішній банк — це найбільш удосконалена форма фінансової спекуляції, законного хабарництва. І коли ми чуємо, що якісь два або три банки злучилися до купи, то до такої події працюючі повинні пильно прислухатися, бо це нова й дуже сильна петля на їх шию.

Читаємо, що на днях злучилося в один два великих канадійських банки: "Стендерд Бенк" і "Бенк оф Комерс". Тісно їм двом стало й тому злучилися. Ще не так давно Бенк оф Комерс пожер Бенк оф Гемилтон, а нині він пожер Стендерд Бенк. У відповідь на це незадовго почуємо, що злучилися якісь инші два банки. Це неминуче, бо зміцнення одного банку грозить другому, слабшому.

Сучасний банк — це тисячоногий павук, що простягнув свої щупальці в найдальші закутини країни, де тільки живе й продукує багацтво робітник і фармер. Найменше фармерське містечко, кожний невеличкий індустріяльний осередок має кілька банків. У великих містах майже на кожному бльокові — банк і то не один, але на двох, або й на всіх чотирох рогах вулиць. Кожний тягне до себе вкладачів, кожний готовий позичити гроші (під добре забезпечення, а ще під більший процент). І всі вони конкурують між собою. Уявіть собі невеличке фармерське містечко з кількома банками, положеними один проти другого, або поруч. Щоб мати "бизнес" між фармерами, мусять вони запобігати коло фармера (поки не зловлять його у свої обійми). Але ось вони злучилися. Вже нема їм потреби переманювати до себе фармера, обіцяти кращі умовини. Вже фармер не втече від їх рук. І вже вони згори диктують фармерові свої умовини чи то коли купують у него збіжжя, чи коли позичають гроші під морґедж. Бо в злуці сила. А коли та злука відбувається під благословенням уряду, то це значить, що безконтрольний визиск злученими банками робітників і фармерів оборонятиме сам закон і всі юридичні й збройні сили країни.

Злуку Стендерд Банку й Банку оф Комерс благословив сам федеральний міністер фінансів Роб. І аж ліберальствуюча вінніпеґська "Фрі Прес" не витримала й закричала: "Stop this Bank Merger!", бо за кілька років "ми матимемо всего пять або шість банків в цілій Канаді". Розуміється. І "Фрі Прес" цеї неминучої концентрації капіталу не спинить, хоч би вона справді цего хотіла. Бо це закон капіталістичного розвитку. Це спинить, поваливши капіталістичну систему, та сила, яка нині не розуміє ще себе. Тою силою є розбите, несвідоме, неорґанізоване робітництво й фармерство. А хоч частинно й орґанізоване, то й ту свою орґанізовану силу віддає воно в руки таких недолюдків, які самі є наймитами великих капіталістичних фінансових інституцій.

Робітники неорґанізовані. А орґанізована частина є переважно в руках Мурів, трейд-юнійних бюрократів, що засідають за одним столом з банкирами, що самі є шеровцями капіталістичних інституцій.

Фармері є орґанізовані у свої фармерські юнії, в пули. Але пригляньтеся ви до тих орґанізацій? Ті орґанізації дуже льояльні до "святих і непорушних прав" капіталістів на визиск працюючих, на визиск членів тих самих юній чи пулів. Це показує нам, що навіть зрозумівши, що в злуці сила, навіть зорґанізувавшись — працюючі через свою несвідомість — готову, злучену свою силу віддають під контролю паразитів.

Бо самої злуки ще не вистарчає. Бо до злуки — працюючим потрібна ще клясова свідомість, потрібне усвідомлення того, що через недбальство й недогляд, байдужність і незрозуміння завдань орґанізації самим членством — їхні орґанізації, замісць боротися за інтереси працюючих, плентаються в хвості за буржуазними політичними чи економічними орґанізаціями. А капіталісти лучать разом свої орґани визиску й пацування над працюючими й тим щораз збільшають цей визиск.

ПРОЦЕС БЕЛЯ КУНА.

(Докінчення.)

Допит Маєргофера й Браєра.

Після допиту Беля Куна суд перейшов до допиту инших обвинувачених. Маєргофер заявив, що додержується комуністичних поглядів, але протягом довгого часу не працював активно на політичній арені. З Беля Куном його познайомив один спільний знайомий, імя якого Маєргофер відмовився назвати. Маєргофер визнав, що він наняв для Беля Куна помешкання, і заявив, що він не знав про будьяку иншу діяльність Беля Куна, крім літературної. Ілона Браєр заявила, що Беля Кун диктував їй, як друкарщиці, лише теоретичні марксівські статті, і вона не пригадує, щоб їй доводилось переписувати будь-які "документи". Вона нічого не знає про які-небудь зустрічі Беля Куна з діячами угорської компартії.

Після допиту обвинувачених оголошено ріжні документи на додаток до матеріялу слідства. Беля Кун визнав, що він автор деяких рукописів, але встановив, що один із документів "підсунула" до справи угорська поліція. Автор цього документу, — головний агент лорда Ротерміра.

Прокурор вимагає максимальної кари.

Наприкінці судового слідства суд визнав, що деякі документи перекладено неправильно. Слідом за тим суд перейшов до дебатів сторін. В своїй обвинувальній промові прокурор заявив, що "не зважаючи на спокусливий випадок, він не хоче вдаватися до особи Беля Куна, а зупиниться на фактах". Далі прокурор заявив: "Беля Кун не повинен був скаржитись на австрійську владу за зміцнений догляд, але він повинен був би скоріше цілувати її руки за охорону. Комуністи виявляють нетерпимість навіть у тих державах, де їхня діяльність дозволена; вони широко користаються з австрійського законодавства і понад усім вони претендують на право нелеґальної діяльности".

Прокурор вимагав максимальної кари для всіх обвинувачених.

Відповідаючи на промову прокурора, оборона констатувала, що обвинувачення зазнало цілковитого краху.

Кінцеве слово Беля Куна.

"Я не хочу обороняти себе. Даний процес, — один із моментів революційної клясової боротьби угорського й австрійського пролетаріяту. Прокурор викопав спорохнілий параґраф про таємні товариства і, не маючи иншого матеріялу, оперує льоґікою, від визначення якої я утримаюсь. Цей процес є, по суті, кроком на шляху до дальшої фашізації Австрії. Застарілий параґраф виконано для того, щоб вести проти австрійського пролетаріяту надзвичайний процес, бо австрійський уряд неспроможний нині законним порядком проголосити надзвичайний стан".

Голова кілька разів перебивав промову Беля Куна і, кінець-кінцем, позбавив Беля Куна слова. Мотивуючи вирок, суд вважає за встановлене — незаконне повернення Беля Куна до Австрії й участь Беля Куна в засіданнях "потайного закордонного комітету угорської компартії". "Проте, — говориться в присуді, — не доведено, що Беля Кун сам лише створив цей комітет, а також не доведено, що засідання відбувалися на його кватирі, або в діловому приміщенні, що він його заняв".

Беля Куна засуджено на 3 місяці. — Після відбуття кари його буде вислано.

Беля Куна визнано за винного в орґанізації таємного співтовариства і за користування фальшивим паспортом і засуджено на 3 місяці суворого арешту з переводом раз на місяць на хліб та на воду. Ілону Браєр засуджено до суворого арешту на місяць. Маєргофера виправдано. Попереднє увязнення обом засудженим зараховується. По відбутті кари Беля Куна й Браєр висилають із Австрії.

Австрійські фашісти домагаються видачі Беля Куна Угорщині.

Пан-германська партія, невдоволена з відмовлення свого представника в уряді, міністра юстиції Дінґгофера, затвердити постанову апеляційного суду про видачу Беля Куна Угорщині, опублікувала таке офіціяльне повідомлення:

"Парляментарна фракція пан-германської партії ухвалила на вчерашньому засіданні: не санкціонувати постанови міністра юстиції Дінґгофера в справі Беля Куна і негайно викликати його до Відня з Карлсбаду, де він нині перебуває".

Міністер юстиції подав у демісію.

Дарма, що канцлер Зайпель заявив делеґатам пан-германської партії про свою солідарність з постановою міністра юстиції, як по суті, так і по формі, і зазначив їм, що цю постанову не може бути змінено, в авторитетних політичних колах говорять, що пан-германці вимагають демісії Дінґгофера. В добре поінформованих колах кореспондента "Тарс" повідомили, що Дінґгофер вже подав у демісію.

Пропозиція оборони.

"Вінер Зон-унд-Монтаґ-Цайтунґ", яка виходить понеділками, повідомляє, що оборонці Беля Куна звернулись до президії окружного суду з пропозицією, щоб розпорядження про особистий трус усіх осіб, які дістали дозвіл бути на процесі Беля Куна, було поширено і на представників закордонної преси та представників угорського посольства.

Відгуки австрійської преси.

Усі ґазети коментують у своїх передовицях незатвердження міністерства юстиції постанови віденського апеляційного суду про видачу Беля Куна Угорщині.

Орґан пан-германців "Вінер Наєсте Нахріхтен" висловлює гадку, що міністерство, ухвалюючи цю постанову, керувалося скоріше політичними міркуваннями, ніж юридичними. Наприкінці ґазета заявляє, що постанова міністерства може визначити дальші політичні події в Австрії".

"Нає Фраєс Пресе" виправдує міністра юстиції, зазначуючи, що в разі видачі Беля Куна, виникло-б обурення так у самій Австрії, як і за кордоном.

"Крім того, — пише ґазета, — видача Беля Куна визначала би для Австрії вельми жорстокий конфлікт з С.Р.С.Р. А тимчасом Австрія надто слаба й убога, щоб витримати економічні репресії". Наприкінці ґазета застерігає пан-германців від спроб скинути урядову коаліцію в звязку зі справою Беля Куна.

Соціял-демократична "Арбайтер Цайтунґ" критикує постанови судових інстанцій з юридичного погляду. Ґазета зазначає, що угоди, які уклала Австрія в 1919 році з Угорщиною і в 1920 році з Р.С.Ф.Р.Р. не припускають видачі Беля Куна.

"Роте Фане" констатує, що цькування комуністів цілими тижнями й спроби тенденційно використати справу Беля Куна не вдалися. Ґазета протестує проти застосування до Беля Куна застарілого артикулу про орґанізацію "таємних товариств".

Дня 23. травня навістила Кремінець і околицю страшна градова буря. Найбільше знищення накоїла в селах Вишневець, Бірки і Шумськ. Град покрив землю до висоти 8 цм., а вода доходила місцями до півтора метра глибини. Вода змила орну землю аж до камінистого підкладу, а нижче положені поля замулені вапнястим намулом.

ЗРІСТ ДОРОЖНЕЧІ В ГАЛИЧИНІ.

Над трудящими масами Польщі, як рівнож західньо-українських земель тяжить дорожнеча, що все більше зростає. Ціни найконечніших річей щоденної потреби: хліба, масла, м'яса, вугля, взуття постійно зростають. Теперішня підвишка цін це не що инше, як новий наступ зорґанізованого капіталу, фабрикантів і поміщиків на заробітню платню робітників, на життя трудящих мас. Дорожнеча росте, а заробітна платня стоїть на тім самім нужденнім рівні. Капіталісти навіть не думають її підвишувати. Вони задоволені, що по містах є 175 тисяч безробітних і вони підтримують цей стан безробіття, бо це дає їм змогу витискати з працюючих робітників найбільше зисків... Вони змушують робітників працювати по 12 і 14 годин, як наприклад в деревельній промисловості, на тартаках і то в той час, коли велика маса працюючих зовсім не має праці, або працює тільки по кілька днів в тижні.

Під тягарем тяжкого господарчого стану, земельного голоду, безробіття, нужди і злиднів переднівку заніміло село. Серед робітничих мас натомісць помітне оживлення. На наступ дорожнечі, на офензиву зорґанізованого капіталу відповідає пролетаріят міст масовими страйками за підвишку заробітної платні, за 8-ми годинний день праці... Страйкують столярі в Дрогобичі..., в Лисиничах коло Львова застрайкували робітники на фабриці дріжджей, в Станиславові страйкують кравці. Маємо рівнож багато місцевих страйків, що вибухають то тут, то там неорґанізовано, стихійно.

Все це свідчить, що серед робітничих мас зростають бойові настрої, розпочинається боротьба за кращу заробітну платню, за кращі умови праці, боротьба з ошуканством всяких угодових і соціял-зрадницьких партій, що торгують шкірою селянських і робітничих мас.

УНДІВЦІ РОЗГРАБИЛИ МАЙНО В "РІДНІЙ ШКОЛІ".

(Кореспонденція до "У.Р.В." з Галичини.)

"Рідну Школу" знаємо ми з проклямацій, кличів головних управ цього товариства, коли то вони простягають руку по жертви й датки на фонд тієї установи. У тих кличах та довгих статтях і щорічних звітах з діяльности Рідної Школи ми довідуємося, скільки то дітей робітничо-селянських ходить до тих шкіл, як вони вчаться, та як гарно в рядах чвірками під музику машерують на площі "Сокола Батька". То знов на календарі Рідної Школи намалюють одну-дві поломаних сівалок та плугів з двома трьома учнями, назвуть це промисловою школою або зберуть дітей попівських захоронок, зроблять з їх знимку й вже цілий образ Рідної Школи.

А правдивого змісту праці ундівських головних управ та її вчителів в Рідній Школі, вірно представленої напрямної лінії у навчанню шкільної молоді, ніколи ви від їх не довідаєтеся, не згадуючи вже про господарку та зловживання а то й розкрадування народнього майна у тій установі ундівськими патріотами. Й ми на сторінках нашого часопису подаємо правдивий стан цього товариства на те, щоб працюючі знали, куди йдуть гроші й як ведеться працю в Рідній Школі.

Зараз йде боротьба в Рідній Школі на Західній Україні поміж працюючими а ундо-ухівцями. Селяне і робітники, що посилають своїх дітей в Рідну Школу, та вдержують її своїм тяжко запрацьованим грошем, домагаються зміни в навчанню й вихованню їхньої молоді. Ундівці й попи, захопивши у свої руки кружки та централю Рідної Школи, ніяк не думають здати своєї позиції в тій установі, а що більше з допомогою польської шкільної кураторії та її інспекторів йдуть наступом на робітничо-селянські ряди.

І Рідна Школа, колиб її звати по складу її учнів, які рекрутуються зі самої робітничо-селянської дітвори, повинна бути установою працюючих мас. Та судити по її верхушках, плятформі шкільної політики та числі вчителів-ундівців, то Рідна Школа являється ундівсько-попівським загумінком.

А господарка народнім майном в тому ундівському загумінку є грабіжницька. Придержуючися засади "на кожний один народній гріш мусить бути один з половиною злодія" — довели Ундівці до того, що Рідна Школа найшлася над берегом пропасти.

А були гроші, було майно.

Власник нафтових теренів в Дрогобичі А. Бучацький записав кілька років тому всі свої дорогоцінности на Рідну Школу, як: кілька золотих годинників, хрестиків, бранзолет, ковток, перстенів — а все викладане брилянтами. Польські судові заприсяжені знатоки оцінили вартість тих дорогоцінностей на $5,650 доларів. Ті дорогоцінности привіз інспектор Рідної Школи Др. Макарушка до Львова і зложив їх в касі.

І сталося таки справді чудо. **За кілька день не стало в касі ні дорогоцінностей, ні доларів.** А на місце тих золотих річей і брилянтів, **підкинули ундівські патріоти шматинку з невеликою пачкою царських рублів, паперами.**

У Львові на вул. Гавзнера ч. 12. є двоповерхова мурована камениця. Ту каменицю недавно була купила Рідна Школа. **Каменицю перебрала головона управа Р. Ш. враз з довгом на $2,000.** Там мала бути приміщена народня школа з Личаківської дільниці. Що роблять Ундівці? **Продають ту 2 поверхову каменицю свому партійцеві лікареві Бережницькому, за $750** з тим, що довги, які є на проданій камениці, перебирає Рідна Школа на себе. І так ундівська головна управа Рідної Школи не то що віддала каменицю майже за дурно, бо за 750 доларів — але ще й мусить доплатити $2,000 довгу гіпотечного, а сьогодня та сума зросла вже до $3,000.

Рідна Школа має свою власну книгарню на Руській вулиці. Й гроші з денного торгу все мали бути перенесені до головної каси Рідної Школи. Та заки ті гроші дійшли з партеру на другий поверх, вже було їх на половину менше.

Вплинули з Злуч. Держав долари — скарбник ховає доларики в кишеню і нікому не каже. Аж по кількох місяцях вимагає жертводавець поквітовання, а грошей нема ніде записаних.

Товариство "Шкільний Краєвий Союз" жертвує для Рідної Школи дуже дорогі меблі враз з кімнатними обстановками. І знов "галилейське чудо" — кудись меблі пропали. Не стало їх ні в Шкільному Союзі, ні Рідна Школа їх не побачила.

Беруть Ундівці з каси Рідної Школи гроші на купно канцелярійної обстановки для Р. Ш. на 5 кімнат і тут історія повторяється, як та байка "з кінця". — І грошей не віддали, тай меблів не купили по сьогодня.

Не має ундівське "Діло" грошей, бере з каси Рідної Школи.

Банкротує ундівське підприємство "Земля", "Полотно" — йдуть до Рідної Школи за грішми.

А що діється з тими дрібнішими квотами, про те забагато треба було-б писати. Переглядаючи касові книги Рідної Школи, ви все найдете при місячних касових замкненнях — головно там, де розхід не годиться з приходом, так звані "сторна" себто відписання такої то суми. Сторна такі нераз доходять і до 60 доларів. Ви найдете ще і пофалшовані рахункові поквітовання на квітах.

Та не лише гроші, меблі, бібліотеку розграбили ундівські патріоти в Рідній Школі — там пропадають важніші акта, протоколи. От недавно з протоколу орґанізаційної комісії видерто до 70 листків зі самими ухвалами й плянами розбудови Р. Ш. А ті протоколи все під ключем самого директора, ундівського патріота й старостинського комісаря. Чи не в польської офензиви опинилися акти?

Так виглядає господарка ундівських патріотів народнім грошем в Рідній Школі.

А як би то воно було в ундівській Україні?

Черчик.

ГОЛОД НА ПРИКАРПАТСЬКІЙ ВЕРХОВИНІ.

На Верховині нужда й голод. Так було там завжди, від десятків літ, але тепер ще гірше. Компартія рішила допомогти Верховинцям. Ще на засіданні поширеного Краєвого Комітету була постанова вислати комісію на Верховину для зібрання матеріялів про голод і розпочати допомогову акцію.

Тепер як раз повернула із тижневої поїздки комісія, в склад якої входили комуністичні посли: Ландова-Штихова, Мікулічек і Мондок. Обїздили вони округи: свалявський, березнянський, веречанський й волівський.

Комісія найшла всюди загальну нужду, себ-то голодують не тільки деякі села або деякі родини, але поголовно всі верховинські села й всі родини. В тому числі й діти.

Справу допомоги Верховинцям взяла партія дуже близько до серця. На поміч голодаючим прийде пролетаріят цілої Чехословаччини, працюючі цілого світу. Це буде поміч від бідняків, які важким трудом і в боротьбі здобувають свій хліб. Вони щиро й радо поділяться своїм шматком хліба з Верховинцями й тільки вони хочуть й можуть помочи. Наша сила й поміч в міжнародній солідарности всіх працюючих.

На Верховині тому така страшна нужда, такий голод, що буржуазія ограбила Верховинців. Забрала їм всі урожайні поля, пасовища й ліси, а крім цего народ обложений непосильним податковим тягарем.

Пани не поможуть. Вони десятки літ спокійно й весело володіють всіма багацтвами Верховини й з легким серцем дивляться, як погибає в нужді й голоді народ. Вони тільки про те стараються, як би ще й з того бідного, з того верховинського нуждаря витиснути те останнє, що він має, як би використати його працю.

("Працююча Молодь".)

ЦІННА КОЛЕКЦІЯ УКРАЇНСЬКИХ ОРНАМЕНТІВ.

Музей кустарної промисловости збагатився дуже цінною колекцією наукового значіння. Ця колекція уявляє з себе найкращі зразки виробів колишніх майстерень "Союза земств й городов", що працювали в Галичині і в Буковині за часів імперіялістичної війни. Майстерні мали своїм завданням трудову допомогу селянству, що постраждало від війни. Майстерні вивчали місцеві стильні художньо-народні орнаменти й навчали селян пристосовувати їх до виробів, що мають широкий збут.

Через те, що в цих майстернях працювали найкращі малярі, а українські народньо-художні орнаменти в Галичині і Буковині ріжноманітні і дуже гарні, вся колекція має особливий інтерес для України. З'окрема, для Києва колекція цінна тим, що тут мають орґанізувати художньо-текстільне виробництво з виготовленням виробів у дусі українського народнього мистецтва.